

Soulbus

–Monikulttuurisen ohjauksen kehittäminen ammattikorkeakoulun ja työelämäkumppanin yhteisvoimin

Tuuli Erkamo

Yo-merkonomi, henkilöstöpäällikkö
Harjulan Setlementti ry
tuuli.erkamo@harjulan.fi

Juha Roslakka

YTT, lehtori
Sosiaali- ja terveysala,
Lahden ammattikorkeakoulu
juha.roslakka@lamk.fi

Johanna Tarvainen

Sosionomi (YAMK), kansainvälisten asioiden koordinaattori
Lahden ammattikorkeakoulu
johanna.tarvainen@lamk.fi

Tiivistelmä

Kansainvälistyminen ja monikulttuurisuus ovat nousevia muutostrendejä nykyisessä ja tulevaisuuden työ- ja koulutusmaailmassa. Muutostrendit edellyttävät monikulttuurisuusosaamista niin opetushenkilöstöltä, opiskelijoilta kuin työelämän toimijoilta. Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysala ja sen paikallinen työelämäkumppani Harjulan Setlementti ry osallistuvat kansainväliseen, EU-rahoitteiseen Soulbus-hankkeeseen, jonka tavoitteena oli kehittää korkeakoulujen työharjoittelun monikulttuurista ohjausta ja ohjausprosessiin liittyvää eri toimijoiden monikulttuurisuusosaamista. Projektin päätuotoksena

syntyi monikulttuurisuusosaamisen virtuaalinen ohjelma "Soulbus-e-Coach". Lahden ammattikorkeakoulu ja Harjulan Setlementti ry tekivät projektissa paikallista kehittämistyötä. Paikallisen kehittämistyön tuloksena syntyi monikulttuurisen ohjaustyön vahvistamisen ja hallinnan työkalupakki, "The Kit for Multicultural Supervision". Se kokoaa konkreettisia työkaluja ja monikulttuurisuuden huomiointia edistäviä keskusteluteemoja opettajille, ohjaajille ja kansainvälisille opiskelijoille.

Avainsanat: *Monikulttuurisuusosaaminen, kulttuurienväliset vuorovaikutustaidot, harjoittelun ohjaus*

Johdanto

Sosiaali- ja terveysalan koulutuksen ja työelämän tarpeet sekä toimintatavat muuttuvat parhaillaan monin tavoin. Asiakkaat, potilaat ja työntekijät tulevat yhä useammin erilaisista etnisistä taustoista. Kuten yhteiskunnassa ylipäättään, niin myös sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan tulevaisuudessa lisää monikulttuurisuusosaajia. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyy teoriaopintojen lisäksi paljon harjoittelua ja alan opiskelijoilla on nykyisin hyvät mahdollisuudet suorittaa tutkintoon liittyvä harjoittelu ulkomailla. Myös Suomeen vaihtoon saapuvat opiskelijat toivovat pääsevänsä käytännön harjoitteluun työpaikoilla osana Suomessa suorittamia opintoja. Tarvetta monikulttuurisiin vuorovaikutustaitoihin lisää myös vuonna 2011 voimaan tullut Euroopan unionin direktiivi potilaiden vapaasta liikkuvuudesta EU-alueella (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/24/EU).

Korkeakouluissa englanniksi toteutettavat sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmat ja niiden monikulttuuriset opiskelijat tuovat erityishaastetta harjoittelun ohjaukseen ja sopivien harjoittelupaikkojen löytymiseen (Bennet 2003; Jowett & McMullan 2006; Mattila, Pitkälampi & Eriksson 2010). Opiskelijalla on harjoittelunsa aikana työpaikalla tukenaan aina harjoittelun ohjaaja. Ohjaajan tulisi sitoutua opiskelijan ohjaukseen harjoittelujakson ajaksi, perehdyttää opiskelijaa, ohjata häntä tavoitteiden suuntaisesti, kantaa päävastuu ohjauksesta ja arvioida jakson lopuksi palautteessaan opiskelijan ammatillista osaamista ja kehittymishaasteita. Työpaikkaohjaajan lisäksi harjoittelua ohjaa aina myös oppilaitoksen opettaja.

Euroopan unionin Elinikäisen oppimisen ohjelman rahoittama projekti "Soulbus: Building Social Capital by Improving Multicultural Competence in Higher Education and Labour Market", eli lyhyemmin Soulbus-projekti, suunniteltiin vastaamaan näihin eurooppalaisen koulutuksen ja työelämän muuttuviin

tarpeisiin. Projektissa oli mukana 12 korkeakoulu- ja työelämäkumppania viidestä Euroopan maasta (Suomi, Viro, Alankomaat, Serbia ja Slovenia). Lisäksi projektin akateemisena kumppanina oli San José State University USA:sta. Soulbus-projektissa korkeakoulujen opettajat ja harjoittelun ohjaajat työskentelivät yhdessä harjoittelupaikkojen ohjaajien kanssa kehittäen monikulttuurisuusosaamistaan ja ohjauksellisia taitojaan (ks. projektista tarkemmin Tarvainen 2014; Dielis, Marimaa, Viitkar, Roslakka, Hyppönen & Kämäräinen 2016; Hvalič-Touzery, Hoppia, Sihvonen, Diwan, Sen & Skela-Savič 2017).

Suomesta projektiin osallistuivat Lahden ja Jyväskylän ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveystieteiden yksiköt sekä niiden työelämäkumppanit Harjulan Setlementti ry Lahdessa ja monikulttuurikeskus Gloria Jyväskylässä. Tässä katsauksessa esittelemme Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden ja sen työelämäkumppanin Harjulan Setlementti ry:n yhdessä kehittämää työkalua kansainvälisten opiskelijoiden harjoittelun ohjauksen avuksi.

Hankkeen taustaa

Korkeakoulujen työharjoittelun monikulttuurista ohjausta kehittäneellä Soulbus-projektilla oli neljä päätavoitetta (Soulbus 2015a):

- kuvata ja jakaa kansallisia monikulttuuriseen ohjaamiseen liittyviä käytäntöjä ja tunnistaa hyviä tapoja ohjata ulkomaalaistaustaista opiskelijaa harjoittelun aikana
- rakentaa ja toteuttaa työelämäohjaajille ja opettajille virtuaalinen ohjelma, jonka avulla ohjaajat voivat kehittää monikulttuurisuustaitojaan

- tuottaa kansallinen pilotti ulkomaalaistaustaisen opiskelijan ohjaukseen harjoittelun aikana
- sisällyttää projektin aikana hankittua osaamista ja innovaatioita osaksi partnerikorkeakoulujen opetussuunnitelmia.

Projektin avulla oli tarkoitus kasvattaa sosiaalista pääomaa, rakentaa keskinäistä luottamusta sekä edistää vuorovaikutusta korkeakoulujen ja työelämän välillä. Tarkoituksena oli myös saada lisättyä ulkomaalaistaustaisille opiskelijoille suunnattujen harjoittelupaikkojen määrää, harmonisoida eurooppalaisen korkeakoulutuksen laatua ja tiivistää systemaattista yhteistyötä työelämän ja korkeakoulujen välillä. (Soulbus 2015a.)

Yhteinen kansainvälinen monikulttuurisen ohjauksen työväline

Käytännössä projektityöskentely eteni kussakin maassa paikallisen koulutusorganisaation ja työelämän toimijoiden moniammatillisena keskinäisenä tiiviinä yhteistyönä sekä kansainvälisellä tasolla viiden eri maan kumppanuusyhteistyönä. Paikalliseen yhteistyöhön kuuluivat säännölliset yhteistyökoukset sekä varsinaiset kehittämistyön foorumit, joissa paikalliset toimijat keskustelivat ja jakoivat kokemuksiaan monikulttuurisesta ohjauksesta. Kansainväliseen yhteistyöhön sisältyi neljä kaksipäiväistä projektiseminaaria, joissa punnottiin projektin etenemistä ja tavoitteita sekä keskusteltiin painopisteistä ja ongelmista.

Kansainvälistä yhteistyötä tuki projektin strategisten toimijoiden työnjako. Projektin hallinnoijat ja oppilaitosedusta-

jat muodostivat projektin ohjausryhmän, kun taas käytännön harjoittelupaikkojen edustajat perustivat oman vertaistukiryhmänsä. Keskustelua pystyttiin käymään mahdollisimman monipuolisesti eri tasoilla, kun molemmilla ryhmillä oli mahdollisuus omaan työskentelyyn ja ajatus-ten vaihtoon. Oman lisänsä kansainväliseen kehittämistyöhön toivat myös sähköinen tietojen vaihto yhteisellä, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ylläpitämällä ELMO-verkkotyöalustalla sekä pilotointiyhteistyö projektikumppaneiden kanssa.

Kansainvälinen projekti- ja kehittämis-yhteistyö aloitettiin kartoittamalla projektikumppaneiden monikulttuurisen ohjauksen käytäntöjä. Tämä toteutettiin viidessä eri maassa tehtyjen puolistrukturoitujen ryhmähaastattelujen avulla. Ryhmähaastatteluihin osallistui kaikkiaan 43 henkilöä, joista 14 oli työelämän harjoittelun ohjaajaa, 15 opettajaa ja 14 opiskelijaa. Lahden ammattikorkeakoulussa tehtyyn ryhmähaastatteluun osallistui kaikkiaan kuusi henkilöä, joista kaksi edusti työelämän harjoittelun ohjaajia, kaksi opettajia ja kaksi ulkomaalaisia opiskelijoita. Ryhmähaastattelut toimivat perustana ja pohjana koko Soulbus-projektin ajan monikulttuurisen osaamisen kehittämistyölle. Ryhmähaastatteluiden tuloksissa nousivat esille erityisesti monikulttuuriseen ympäristöön, kommunikaatioon ja työskentelymenetelmiin ja -taitoihin liittyvät kysymykset.

Soulbus-projektissa tehty monikulttuurisen ohjauksen työvälineiden kehittämisen koostui kahdesta osakokonaisuudesta: koko projektikonsortion kanssa yhdessä kehitetystä, viiden opintopisteen laajuisesta A-osasta ja kussakin maassa kehi-

tetystä paikallisesta, yhden opintopisteen laajuisesta B-osasta¹. Kaikille maille yhteinen A-osa, ”Soulbus-e-Coach”, on virtuaalinen opintojakso, jonka avulla sosiaali- ja terveysalan opiskelijat, opettajat ja työpaikkaohjaajat voivat kehittää monikulttuurisuustaitojaan. Teemoina opintojaksolla ovat muun muassa kulttuurin käsite, monikulttuurinen kompetenssi, kulttuurinen joustavuus ja sosiaalinen aloitteellisuus. Soulbus-e-Coach sisältää myös keskusteluteemoja ja -foorumeita, artikkeleita, videoita, tehtäviä ja linkkejä ulkomaalaisen opiskelijan sekä oppilaitoksen ja harjoittelun ohjaajan vuorovaikutuksen syventämiseen. Virtuaalinen opintojakso löytyy Soulbus-projektin hallinnoijan Jyväskylän ammattikorkeakoulun www-sivuilla (ks. Soulbus 2015b) ja on kenen tahansa aihepiiristä kiinnostuneen vapaasti käytettävissä ja hyödynnettävissä. Yleisen A-osan eli Soulbus-e-Coach -opintojakson lisäksi kukin korkeakoulu-työelämäpartneripari kehitti oman B-osansa eli paikallisista tarpeista lähtöisin olevan räätälöidyn työvälineen monikulttuurisen ohjauksen tueksi.

Paikallinen monikulttuurisen ohjauksen työväline

Harjulan Setlementti ry:n rooli kaksivuotisessa Soulbus-projektissa oli toimia työelämän edustajana yhteistyössä Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan projektitoimijoiden kanssa. Harjulan Setlementti ry on jo pitkään tarjonnut kansainvälisille sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille käytännön työelämän harjoittelupaikkoja kuntoutuksen, kotihoidon sekä päivähoiton palvelutoiminnoissaan. Näistä opiskelijaharjoittelijoista merkittävä osa

¹Opintopistemäärillä on ilmaistu osioiden laajuus ja työmäärä. Lahden ammattikorkeakoulussa Soulbus-projektin tuotokset eivät sisälly nykyisiin opetussuunnitelmiin, vaan niitä voidaan käyttää monikulttuurisen ohjauksen yleisinä työvälineinä.

on tullut harjoitteluun Lahden ammattikorkeakoulun kautta. Soulbus-projektin alkaessa oli olemassa hyvät yhteistyön juuret, joiden kautta oli luontevaa lähteä kehittämään monikulttuuristen asioiden osaamista ja hallintaa sosiaali- ja terveysalan kansainvälisten opiskelijoiden, koulutusorganisaation opettajien sekä työelämän työpaikkaohjaajien välille. Näin projektin alkumetreillä voitiin jo yleisellä tasolla hyvin tarkastella, mitkä asiat eivät mahdollisesti ko. yhteistyössä ole toimineet ja mitkä asiat puolestaan ovat kantaneet hyvää hedelmää.

Kun yhteisen kansainvälisen A-osan pääteemojen sisältömääritykset oli saatu näkyviksi, oli helppo lähteä kokoamaan paikallisiin tarpeisiin liittyvää B-osaa. Lahdesta saadut vastaukset Soulbus-projektin alkuvaiheessa tehdystä ryhmähaastattelusta kertoivat, että sosiaali- ja terveysalan monikulttuuristen opiskelijoiden ohjauksessa on monia ongelmia. Erityistä kehittämistarvetta ja puutteita nähtiin työharjoittelupaikkojen sekä koulutusorganisaation monikulttuurisissa ohjaamiskäytännöissä, ennakoivan tiedon saamisessa ja osapuolten yhteistyössä sekä opettajien ja ohjaajien kyvykkyydessä ottaa esille monikulttuurisia asioita ja käsitellä niitä avoimemmin opiskelijoiden kanssa. Lisäksi oppilaitoksen ohjaajat kokivat tarvitsevansa lisää tukea kommunikaatio-ongelmiin, kuten omaan kielitaitoonsa ja kykyyn ymmärtää sanatonta viestintää ja kehon kieltä osana kulttuuria. Vastaajilla oli myös tarvetta täsmälliselle tiedolle eri kulttuureista, jotta viestintä olisi sujuvaa. Harjoittelupaikoilla koettiin, että ulkomaalaisen opiskelijan ohjaus on vain muutamien ja usein aina samojen ohjaajien tehtävä. Ulkomaalaisen opiskelijan ohjauksen koettiin vievän selvästi enemmän aikaa ja resursseja kuin suomalaisen opiskelijan ohjaaminen.

Ryhmähaastattelusta ilmeni, että työelämän ja ammattikorkeakoulun välillä oli liian vähän keskustelua. Lisäksi selvisi, että monikulttuurista opiskelijaa ohjatesa ei pelkkä tietoisuus opiskelijan erityisistä ohjaustarpeista riitä, vaan tarvitaan myös konkreettisia ohjaustaitoja. Vaikka ongelmia löytyikin, niin kävi myös ilmi, että ulkomaalaisen opiskelijan ohjauksessa on olemassa paljon toimivia käytänteitä ja rakenteita. Monikulttuurisen opiskelijan koettiin tuovan lisäarvoa sekä ammattikorkeakoulun että harjoittelupaikan työyhteisöön. Moni ohjaaja koki saavansa ulkomaalaisen opiskelijan ohjaamisesta vaihtelua työhönsä, oppivansa kieltä ja saavansa mielenkiintoista tietoa uusista kulttuureista.

Työelämäkumppanit Harjulan Setlementti ry:ssä mainitsivat positiivisena asiana myös sen, että Lahden ammattikorkeakoululla on jo olemassa kansainvälistymisstrategia, jonka avulla pyritään jatkuvasti parantamaan kansainvälistymistä tukevia palveluja. Ammattikorkeakoululla on rakenteita ja konkreettisia työkaluja, joilla ulkomaalaisen opiskelijan Suomessa tehtävää harjoittelua voidaan tukea. Tällaisia ovat muun muassa kansainvälisten palvelujen henkilöstö sekä kv-tutoropiskelijoiden käyttäminen ulkomaalaisen opiskelijan integraation tukemisessa. Lahden ammattikorkeakoululla on myös pitkäaikaiset ja hyvät kansainväliset verkostot, joiden kautta opiskelijavaihtojen järjestäminen on sujuvaa. Opettajaohjaajilla on ammattikorkeakouluissa hyvät mahdollisuudet kansainvälistyä itse ja nähdä, miten ulkomaalaisten opiskelijoiden ohjaus toimii partnerikorkeakouluissa. Sen sijaan työpaikkaohjaajilla ei tällä hetkellä ole mahdollisuuksia kansainvälistymiseen rahoituskanavien puuttumisen vuoksi.

Lahden ryhmähaastattelussa esille tulleet asiakokonaisuudet loivat perustan monikulttuurisen ohjaustyön paikalliselle kehittämiselle Lahdessa. Soulbus-projektin yhtenä paikallisen kehittämisen tuotoksena syntyi Lahden ammattikorkeakoulun ja Harjulan Settlementin ry:n yhdessä suunnittelema monikulttuurisen ohjaustyön vahvistamisen ja hallinnan työkalupakki eli ”The Kit for Multicultural Supervision”. Työkalupakki on lyhyt dokumentti, johon on kirjattu konkreettisia työkaluja ja keskusteluteemoja opettajille, ohjaajille ja kansainvälisille opiskelijoille monikulttuurisen ohjaustyön parantamiseksi ja kehittämiseksi. Työkalupakki tuottaa jäseneltyä tietoa ja lisää vuorovaikutusta monikulttuurisen opiskelijan, työelämän ja ammattikorkeakoulun ohjaustilanteisiin. Työkalupakin laajuus on yksi opintopiste, ja sen pedagogiikassa on huomioitu integroitu osaaminen, työelämäkeskeisyys sekä kehittyvä oppiminen. Työkalupakin esittelyosiossa on yhteenveto siitä, milloin, miten ja kenen työkalupakkaa tulisi käyttää ja lopussa annetaan ehdotuksia työkalupakin käyttöönnotolle².

Paikallisen B-osan kehittämistyössä monikulttuurisen ohjaustyön teemoja purettiin ja käytiin yksi kerrallaan läpi pienissä työryhmissä, joissa oli mukana oppilaitoksen opettajia sekä työelämäkumppanien työpaikkaohjaajat kahdesta partneriorganisaatioista. Tämä tiivis vuorovaikutus ja kokemusten vaihto käytännön toimijoiden kesken osoittautui hyvin toimivaksi ja tulokselliseksi työskentelymuodoksi ja toi esiin asioita, joihin olisi olennaista kiinnittää huomiota. Näissä keskusteluissa tuli esille kaksi merkittävää ohjaamiseen vaikuttavaa tekijää, joista toinen oli kiireen vaikutus työpaikkaohjaamisen onnistumiseen, ja toinen tiedonkulku. Nä-

mä ohjaustyön onnistumiseen oleellisesti vaikuttavat tekijät huomioitiin myös kehitettävän työkalupakin pohjaelementteinä.

Paikallisen monikulttuurisen ohjauksen työkalupakin, The Kit for Multicultural Supervision, sisältö muotoutui laajaksi, mutta myös hyvin joustavaksi tilanteen mukaan. Työkalupakin sisältö koostuu kahdesta osiosta. Ensinnäkin työkalupakki sisältää esitietolomakkeet, joissa kartoitetaan kansainvälisen opiskelijan, oppilaitoksen ja työharjoittelupaikan perustiedot. Lomakkeiden kysymykset laadittiin kaikkien osapuolten yhteistyönä. Työkalupakkiin sisältyvien esitietolomakkeiden perustietokysymykset muokattiin yhteistyössä kaikkien osapuolten kanssa. Esitietolomakkeet on tarkoitettu täytettäväksi jo ennen kansainvälisen opiskelijan saapumista Suomeen. Ennen opintoja ja työharjoittelun alkua saatu taustatieto helpottaa merkittävästi tilanteeseen perehtymistä ja ohjaustyön käynnistymistä sekä säästää kaikkien osapuolten aikaa.

Toisen puolen työkalupakista muodostavat siihen kirjatut yleiset ja erityiset keskusteluteemat monikulttuurisista asioista, niin kansainvälisen opiskelijan, oppilaitoksen opettajan kuin työharjoittelupaikan ohjaajankin käyttöön ohjaustapaamisissa. Yleisen tason keskusteluteemana voidaan esimerkiksi pohtia Suomen sosiaaliturvan rakentumista tai työntekijän oikeuksia ja velvollisuuksia. Erityisen tason keskusteluteemana voidaan puolestaan käsitellä esimerkiksi työharjoittelupaikan arvoja tai opiskelijan henkilökohtaisia ohjaustarpeita. Keskusteluteemoihin kuuluu myös kulttuuristen stereotyypioiden läpikäynti yksilö- ja organisaatiotasolla. Teemojen pohjalta opiskelijat, opettajat ja ohjaajat voivat keskustella reflektiivisesti

²Työkalupakin materiaalit löytyvät tekijöiltä.

kulttuuriherkistä asioista, kuten miten voi osoittaa kiinnostusta opiskelijan/ohjaajan omaa kulttuuria kohtaan. Reflektiiviset keskusteluteemat auttavat kaikkia osapuolia ottamaan esille myös kulttuurisensitiivisiä asioita, joiden läpikäymiseen ei muutoin ole uskallusta tai mahdollisuutta itse ohjaustyön lomassa. Yhteinen keskustelun kehys auttaa madaltamaan kynnystä ottaa erilaisia monikulttuurisia asioita esille.

Paikallisen tason monikulttuurisuuden ohjauksen työkalupakilla on useita vahvuuksia. Ensinnäkin työkalun perusta on tuotettu tutkimalla kansainvälisten opiskelijoiden käytännön ohjaustoimintaa. Toiseksi sen teoreettinen viitekehys perustuu Soulbus-projektin aikana kansainvälisenä yhteistyönä koottuun monikulttuurisen osaamisen ja tietoisuuden tietoperustaan. Kolmanneksi se on tehty palvelemaan monikulttuurista käytännön ohjaustyötä, ja neljänneksi sitä voidaan jatkovasti kehittää tilanteiden ja tarpeiden mukaisesti. On kuitenkin huomioitava, että tämän työkalupakin käyttö edellyttää kaikkien osapuolien (kansainväliset opiskelijat, opettajat, työpaikkaohjaajat) ottavan vastuuta käytännön toiminnasta – työkalupakki ei toimi yksinään eikä automaattisesti. Päävastuu sen käytöstä on kuitenkin korkeakouluorganisaatiolla.

Paikallisen sovelluksen jatkokehittäminen

Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden monikulttuurisuusosaamisen kehittämistyö jatkuu edelleen. Soulbus-projektissa synnytettyä kansainvälistä ja paikallista aineistoa hyödynnetään ulkomaalaisten vaihto- ja tutkinto-opiskelijoiden harjoittelujaksoilla. Lukuvuodesta 2015–2016 lähtien Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden alalla on otettu vaihteittain käyttöön uusi

toimintatapa, jossa ulkomaalainen opiskelija toimittaa ennen harjoittelujaksoa itsestään esitietolomakkeen ammattikorkeakouluun ja harjoittelupaikkaan. Esitiedoissa kuvataan muun muassa opiskelijan lähtömaan sosiaali- ja terveysalan järjestelmää, kirjataan opiskelijan harjoittelun tavoitteita, opiskelijan aiempi alan työ- ja harjoittelukokemus sekä tietoa siitä, mitä opiskelija saa ja osaa tehdä itsenäisesti. Opiskelija puolestaan saa ennen harjoittelujaksoaan kootusti harjoitteluun liittyvää tietoa Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelmista ja harjoittelupaikastaan, sen asiakasprofiilista, opiskelijan asemasta työyhteisössä sekä harjoittelun ohjauskäytänteistä.

Paikallisesti tuotettu työkalupakki, The Kit for Multicultural Supervision, on havaittu toimivaksi, mutta sen käytössä on myös ilmennyt ongelmia. Harjoittelupaikoilla esitietolomakkeen täyttäminen koetaan usein työlääksi. Oppilaitoksessa työkalun kokonaiskoordinointi eri koulutusvastuiden välillä vie aikaa. Lisäksi harjoittelunohjauksessa mukana olevien opettajien sitoutuminen työkalun käyttöön vaihtelee. Ongelmista huolimatta kattavan taustatiedon kerääminen harjoitteluun saapuvasta opiskelijasta ja harjoittelupaikasta helpottaa käytännön harjoittelun ohjaamista työpaikoilla ja oppilaitoksessa. Samoin kansainvälisten opiskelijoiden myönteistä harjoittelukokemusta on edesauttanut heille uuteen kulttuuriin liittyvien kysymysten esille ottaminen.

Soulbus-projektin tuloksena Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden alalla on käynnistetty työelämätapamiset ulkomaalaisia opiskelijoita ohjaavien harjoittelupaikkojen työntekijöiden kanssa, jotta yhteistyötä voidaan tiivistää ja harjoittelupaikoille voidaan kohdentaa niiden tarvitsemaa konkreettista tukea.

Soulbus-projektissa tuotettua aineistoa on hyödynnetty ja sovellettu myös Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan täydennyskoulutuksessa. Tästä esimerkkinä on sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammattilaisille räätälöity monikulttuurisuusosaamisen passi.

Kansainvälistyminen ja monikulttuurisuus ovat keskeisiä muutostrendejä nykyhetken ja tulevaisuuden työ- ja koulutusmaailmassa. Muutokset tuovat haasteita kaikille toimijoille, niin opiskelijoille kuin työntekijöillekin. The Kit for Multicultural Coaching – monikulttuurisen ohjauksen työkalupakki tarjoaa yhden välineen monikulttuurisuusosaamisen kehittämiseksi.

Lähteet

Bennet, R. 2003. Clinical Education – Perceived abilities/qualities of clinical educators and team supervision of Students. *Physiotherapy* 89 (7), 432-440.

Dielis, W.P., Marimaa, K., Viitkar, K., Roslakka, J., Hyppönen T. & Kämäräinen, K. 2016. Soulbus-e-Coach: An e-learning Multicultural Coaching Pro-

gram for Teachers and Mentors in the Field of Education, Rehabilitation, and Health and Social Care. *International Journal of Multidisciplinary Perspectives in Higher Education* 1 (1), 1-10.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/24/EU. Luettu osoitteesta http://stm.fi/documents/1271139/1367174/Potilasdirektiivi_EU.pdf/38833efa-3b3a-44df-8556-4d56ee484164

Hvalič-Touzery, S., Hopia, H., Sihvonen, S., Diwan, S., Sen, S., & Skela-Savič, B. 2017. Perspectives on enhancing international practical training of students in health and social care study programs - A qualitative descriptive case study. *Nurse education today* 48, 40-47.

Jowett, R. & McMullan M. 2007. Learning in practice – practice educator's role. *Nurse Education in Practice* 7 (4), 266–271.

Mattila, L-R., Pitkälampi, M. & Eriksson, E. 2010. International student nurses' experiences of clinical practice in the Finnish Health Care System. *Nurse Education in Practice* 10 (3), 153–157.

Soulbus 2015a. Projektin kotisivu [viitattu 10.12.2016]. Luettu osoitteesta <https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/Soulbus/Etusivu/>

Soulbus 2015b. Soulbus-e-Coach [viitattu 10.12.2016]. Luettu osoitteesta <https://oppimateriaalit.jamk.fi/soulbusecoach/>

Tarvainen, J. 2014. Developing Multicultural Competence in Social and Health Care Higher Education. A Case Study from two Universities of Applied Sciences in Finland. Espoo: Laurea ammattikorkeakoulu.

